

Grund kontra fűvész kert

Molnár Ferenc–Góli Kornélia: *A Pál utcai fiúk*. Tanyaszínház

A játéktér a Tanyaszínház hagyománya és a helyi adottságok szerint formálódik. A fűves-fás tér közepén levő színpadra az erődítményeket imitáló falusi „tyúklétrák” vannak erősítve, a színpad előtt pedig padok, farönkök és egy tavat helyettesítő famedence áll. A létrán, a padokon való fel-le mászkálás mozgalmassá teszi az előadást, de részben dekoncentrál is.

Zöld zászlót lenget a szél, ez a Pál utca fiúk területe, a labdajátékokra alkalmas grund, a történet cselekményének egyik színhelye. Megjelenik egy szőke fiúcska, három mérettel nagyobb kabátban, szökdelve járkal körül, főtt kukoricát majszol. Ő Nemecek Ernő, a közlegény. Az „Adj, király, katonát...” című közösségi játékot játssza, egyedül. Majd uff-uff-uff csatakiáltással és egy kukorékolással megjelenik a fölényeskedő, tudálékos Csónakos (Soltis Lehel játssza, némi túlzással) és utána sorban a többi Pál utcai fiú. Ruhájuk a századfordulós városi diákstílusnak megfelelően egyszerű, kopott kabát, térdig érő foltos nadrág, zsíros kalap, lábukon a napjainkra utaló elengedhetetlen tornacipő. Gyerekes csínytevésekkel, ugratásokkal és játékokkal mulatják az időt: várják vezérüket, Bokát, az igazságos, józan eszű parancsnokot, aki kivívta társai bizalmát, elismerését. Őt Mészáros Gábor tolmácsolja. Hangjából, mozdulataiból magabiztosság árad, amit az apró szövegbakik és a nyelvbtlás sem hiteltelenít.

A következő jelenetben vörösben feszítő fiúkat látunk. A zöld helyett most piros lobogót lenget a szél, s felcsendül az Örömóda dallamára íródott vörösinges-himnusz. Ők a fűvész kertiek, a vörösingesek. Piros színű kiegészítőkkal, ruhadarabokkal, pirosra festett tornacipőkben – ők az ellentábor. Hasonlóan gyermeki, de durvább játékokkal mulatják az időt, mígnem megérkezik a rettenthetetlen, bátor és nagy erejű vezérük – Áts Feri. Bokához hasonlóan ő is kivívta társai tiszteletét, de nem jóságával, hanem erejével és a félelemkeltés eszközeivel. Áts Feri a valóságban és Mészáros Árpád pontos tolmácsolásában igazi hadvezértípus, mind tekintetével, mind mozdulataival rendet tud teremteni maga körül. Érkezésekor lámpást kell gyújtani, ez Szebenics, az ügyetlen vörösinges megbízatása. Szebenics szétszórt, nem találja a gyufát. Megindul az ügyetlen keresgélés, ami első alkalommal még komi-

kus is, de amikor már másodjára, harmadjára játsszák el ugyanezt, enyhén szólva is unalmassá válik.

Szerencsére az előadás menete nem unalmas. Sőt! Igen pörgős, gyorsan váltják egymást a helyszínek, s ezzel együtt a jelenetek. Az egyik pillanatban itt, a másikban ott vagyunk, elhagyjuk a fűvészkertet, a grundon vagyunk és viszont. A szereplők és a zászlók színe tudatja, éppen melyik táborba kerülünk, a népszerű Molnár-regény melyik fejezeténél tart a cselekmény.

Regényről lévén szó, megkerülhetetlen kérdés ennek dramatizálása.

Az alapmű ismeretében gyorsan felfedezzük, mit hagyott ki a dramaturg. A fűvészkerti események közül kimaradt az üvegházban való rejtőzködés és Nemecek második fürdése, ami egyáltalán nem zavar. Másfelől a dramatizált változatba bekerülnek olyan részletek, amelyeket Molnár csak megemlít. Például az, amelyben Boka kölcsönkér trombitára a gittegylettől, aminek viszont nincs különösebb jelentősége a történet alakulásában. Az egyik legjobb dramaturgiai megoldás a gittegylet leleplezése. Hogy mi is történt a tanári szobában, azt az epizód elszenvetői játsszák el úgy, hogy a tanár szerepét a más jelenetekben, Barabásként is figyelmet keltő Kokrehel Júlia tolmácsolja. Az előadás, amelyben több részlet (Boka és Nemecek párbeszéde, Nemecek monológja) pontosan követi a regénybeli szöveget, lényegében hűen követi az alapmű cselekményét. Olykor egy-egy találó ötlettel kiegészítve, mint például a Pál utcai helyesírási hibákkal tarkított üzenete a félelmetes vörösingesek felségterületére, a fűvészkertbe: „It jártak a Pál uccai fiúk!”

A László Sándor rendezte előadásban a legélvezetesebb, leglátványosabb a csatajelenet. Egy indulószerű, ritmusos dallam szól, hátul a színpadon a vörösingesek készülődnek, elől pedig a Pál utcai fiúk. Egyszerre láthatjuk mindkét csapat izgalmát és izgatottságát. A homokágyukat ötletesen színes szalagszerű ruhaanyagok helyettesítik. A jelenet nagyon jó hatást kelt, bár mintha kissé a „harc” komolysága helyett a játékosság felé vinné a jelenetet. A regényben a grund megvédésének szándéka komolyabb, súlyosabban esik latba, az előadásban viszont csupán játék. Ettől függetlenül a hangulatot fokozó trombitaszó, a csatakiáltások, az élénk színek forrataga, a látványos koreográfia teljes értékű, tökéletes színházi jelenetté áll össze. De ebbe mintha némi hiba is csúszna akkor, miután Nemecek földre teríti Áts Ferit, s egy hosszú monológot mond, amire nem tudunk teljes érdeklődéssel figyelni, mert közben a ficsúr (Gombos Dániel némi túljátszással) Csele fegyverével Áts Ferit böködi, s ezzel elvonja figyelmünket a zárójelenetet megelőző fontos vallomástól.

Nemeceket rendhagyóan színésznő, Béres Márta alakítja. A közlegényként mellőzött fiúcska emberi, jellembeli nagysága először abban a jelenetben mutatkozik meg, amikor a vörösingesektől visszalopja a zászlót, de tetten érik, s benne a félelmetes Áts Ferivel találkozva megfagy a vér.

Előbb mozdulatlaná bénul, majd szavakkal bátran szembeszáll a komplett vörösinges csapattal, s bátorságával kivívja a vezér tiszteletét. Nemeceként a színész(nő) jelenléte minden jelenetben hangsúlyos, a haláltusát azonban mintha kissé érzelmesen túljátszaná.

A Tanyaszínház előadásáiban, már megszokhattuk, évről évre inkább a komikus jegyek dominálnak. Most sincs másképp, jóllehet *A Pál utcai fiúk* nem egy vidám vásári komédia, de tanyaszínházi változata így is megőrizte a regény gyerekeknek, felnőtteknek nyújtandó emberi értékeit.

MOLNÁR FERENC–GÓLI KORNÉLIA: A PÁL UTCAI FIÚK TANYASZÍNHÁZ

Rendező: LÁSZLÓ Sándor

Jelmez: JANOVICS Erika

Díszlet: SZABÓ Attila

Színészek: ASZALOS Géza, BARTIS Emília, BÉRES Márta, BÚZA Ákos, CRNKOVITY Gabriella, GOMBOS Dániel, HUSZTA Dániel, KARDOS Krisztián, KOKREHEL Júlia, LŐRINCZ Rita, MAGYARI Etelka, MÉSZÁROS Árpád, MÉSZÁROS Gábor, RAFFAI Ágnes, SIRMER Zoltán, SOLTIS Lehel, TANKÓ Erika, TÁBOROSI Margaréta, VIRÁG György

Bózsó Izabella

Egy nap a kastélyban

Dobozy Imre–Korognai Károly: *A tizedes meg a többiek*. Újvidéki Színház

A történet a II. világháború idején játszódik Magyarországon. Az ország német megszállás alatt van. Az előadás helyszíne egy grófi kastély, melyet lakói: a gróf, a grófnő és a baronesse elutazván külföldre, elhagytak. Csak a komornyik tartózkodik még a házban, de ő is útra készül, mikor is megjelenik a tizedes, és lefoglalja a kastélyt „az ezredparancsnokság részére”. Majd sorba jön a többi váratlan vendég is: Gálfy százados és lógós társai (Gáspár és Fekete), Szíjártó, a kommunista szimpatizáns és végül Szása, az orosz nő. A kis csapat tagjai közt a darab végére barátság szövődik, a tizedes és az orosz nő között pedig szerelem. Nem számítanak a rangok és a nemzetiségi hovatartozás. Mindannyian egy csónakban ülnek, és csak akkor élhetik túl a háború szörnyűségeit, ha együtt eveznek, nem pedig akkor, ha kilökdösik